10. Litovchenko, S.V. (2018). Psykholoho-pedahohichni tekhnolohii pidtrymky ditei z OOP [Psychological and pedagogical support technologies for children with special educational needs]. *Naukovyi visnyk ISPP imeni M. Yarmachenka NAPN Ukrainy, 2,* 54–60. [in Ukrainian].

11. Martynchuk, O.T. (2019). Pedahohichni umovy sotsialnoi inkluzii ditei z OOP v umovakh zahalnoosvitnoho zakladu [Pedagogical conditions for the social inclusion of children with special educational needs in general educational institutions]. *Spetsialna pedahohika i psykholohiia, 1*, 32–38. [in Ukrainian].

12. Sofii, N.Z. (2021). *Praktychnyi posibnyk dlia komand suprovodu v inkluzyvnomu klase* [Practical guide for support teams in an inclusive classroom]. Kyiv: MON Ukrainy, UNICEF. [in Ukrainian].

13. Fedorenko, O.Ye. (2020). Innovatsiini psykholohichni tekhnolohii v inkluzyvnomu osvitnomu seredovyshchi [Innovative psychological technologies in an inclusive educational environment]. *Pedahohichna dumka, 4*, 40–46. [in Ukrainian].

14. Ainscow, M. (2020). *Promoting equity in education: Lessons from international experience*. London: Routledge. [in English].

15. Loreman, T., Deppeler, J. M., & Harvey, D.H.P. (2005). *Inclusive education: A practical guide to supporting diversity in the classroom*. Sydney: Allen & Unwin. [in English].

16. Tomlinson, C.A. (2001). *How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms (2nd ed.).* Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development. [in English].

17. Florian, L. (2015). Inclusive pedagogy in the UK: A framework for teacher education. *European Journal of Special Needs Education, 30(3)*, 287–292. [in English].

18. Mitchell, D. (2014). *What really works in special and inclusive education*: Using evidence-based teaching strategies (2nd ed.). London: Routledge. [in English].

19. Friend, M., & Cook, L. (2013). *Interactions: Collaboration skills for school professionals* (7th ed.). Boston, MA: Pearson Education. [in English].

20. Villa, R.A., Thousand, J.S., & Nevin, A.I. (2017). *Collaborative teaching in inclusive classrooms: A guide for educators.* Boston, MA: Allyn & Bacon. [in English].

21. UNICEF/Smart Foundation. (2022). *Instruktyvno-metodychnyi posibnyk dlia mizhdystsyplinarnykh komand* [Instructional-methodical guide for interdisciplinary teams]. [in Ukrainian].

УДК 37.013.74:159.9:616.89:378.4

Олена Чеботарьова,

доктор педагогічних наук, професор,

завідувач відділу освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку

olena.chebotareva@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-4560-3708

Researcher ID: O-7771-2016

Olena Chebotaryova,
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Department of Education of
Children with Disabilities of Intellectual Development

Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України,
м. Київ, Україна
вул. М. Берлінського 9, м. Київ, 04060, Україна

Mykola Yarmachenko Institute of Special
Pedagogy and Psychology of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine
9 M. BerlinskySt, Kyiv, 04060, Ukraine

ТЕХНОЛОГІЯ ВИКЛАДАННЯ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН: ПРАКТИКА РЕАЛІЗАЦІЇ

TECHNOLOGY OF TEACHING PROFESSIONAL DISCIPLINES: PRACTICE OF IMPLEMENTATION

Анотація. У статті розкрито актуальні аспекти оновлення освітньо-наукових програм «Спеціальна освіта» відповідно до затвердженого Стандарту вищої освіти України для третього (освітньо-наукового) рівня. *Мета статті:* висвітлення ключових аспектів навчальної дисципліни «Технологія викладання фахових дисциплін», яка реалізується на освітній програмі підготовки докторів філософії зі спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями).

Окреслено мету, завдання, структуру та зміст курсу, спрямованого на формування фахових, загальнопредметних, дослідницьких і педагогічних компетентностей. Дисципліна охоплює сучасну методологію, концепцію вищої освіти, ознайомлює здобувачів з різними технологіями, методами, принципами, засобами, прийомами викладання фахових дисциплін спеціальності А 6 Спеціальна освіта, озброює вміннями застосовувати їх у майбутній організаторській, навчально-виховній, науково-дослідницькій діяльності.

Підкреслено важливість міждисциплінарного підходу, індивідуалізації освітньої траєкторії та інтерактивного навчального середовища для формування професійної зрілості здобувачів.

Автором висвітлено методичні аспекти та дієві практики викладання означеної дисципліни. Аналізуються особливості організації навчального процесу у вищій школі, що ґрунтується на інтеграції міждисциплінарних підходів, застосуванні інноваційних педагогічних технологій та цифровізації освіти. Особлива увага приділяється формуванню компетентностей здобувачів у в контексті компетентнісного підходу, як сукупності загальних принципів визначення цілей, добору змісту освіти, організації освітнього процесу, оцінки результатів навчання.

Окремо представлено практику реалізації дисципліни, формування навичок проєктування, організації та аналізу педагогічної діяльності. Практичні заняття, зокрема моделювання педагогічних ситуацій та планування навчальних занять, підкреслюють значущість відбору сучасного навчального матеріалу до індивідуальних потреб студентів. Акцентовано увагу на використанні інтерактивних навчальних засобів для побудови технологій навчання.

Підкреслюється важливість дисципліни у формуванні практичних умінь та професійної майстерності майбутніх педагогів.

Результати дослідження сприяють удосконаленню освітніх програм і методик підготовки докторів філософії у галузі спеціальної освіти.

Ключові слова: освіта, спеціальна освіта, підготовка докторів філософії, спеціальна освіта, вища освіта, методика викладання, педагогічна майстерність, сучасні технології навчання, підтримка, інтерактивні методи навчання, здобувачі освіти.

Abstract. The article reveals the current aspects of updating the educational and scientific programs «Special Education» in accordance with the approved Standard of Higher Education of Ukraine for the third (educational and scientific) level. The purpose of the article: to highlight the key aspects of the academic discipline «Technology of Teaching Professional Disciplines», which is implemented in the educational program for the preparation of Doctors of Philosophy in the specialty A6 Special Education (by specialization).

The goal, objectives, structure and content of the course aimed at the formation of professional, general subject, research and pedagogical competencies are outlined. The discipline covers modern methodology, the concept of higher education, familiarizes applicants with various technologies, methods, principles, means, techniques for teaching professional disciplines in the specialty A 6 Special Education, equips them with the skills to apply them in future organizational, educational, scientific and research activities.

The importance of an interdisciplinary approach, individualization of the educational trajectory and an interactive learning environment for the formation of professional maturity of applicants is emphasized.

The author highlights methodological aspects and effective practices of teaching the specified discipline. The features of the organization of the educational process in higher education are analyzed, which is based on the integration of interdisciplinary approaches, the use of innovative pedagogical technologies and the digitalization of education. Special attention is paid to the formation of applicants' competencies in the context of a competency-based approach, as a set of general principles for defining goals, selecting educational content, organizing the educational process, and assessing learning outcomes.

Separately, the practice of implementing the discipline, the formation of design skills, organizing and analyzing pedagogical activities. Practical classes, in particular, modeling pedagogical situations and planning educational classes, emphasize the importance of selecting modern educational material for the individual needs of students. Attention is focused on the use of interactive educational tools for building learning technologies.

The importance of the discipline in the formation of practical skills and professional skills of future teachers is emphasized.

The results of the study contribute to the improvement of educational programs and methods of training doctors of philosophy in the field of special education.

Key words: education, special education, training of doctors of philosophy, special education, higher education, teaching methods, pedagogical skills, modern learning technologies, support, interactive learning methods, education seekers.

Актуальність дослідження. Одним із важливих напрямів діяльності Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України є підготовка здобувачів освіти через аспірантуру та докторантуру. Тому вдосконалення освітніх програм та навчальних дисциплін з урахуванням міжнародних та вітчизняних тенденцій є необхідною умовою якісної підготовки наукових кадрів.

Затвердження Стандарту вищої освіти України третього рівня вищої освіти (доктор філософії) зі спеціальностей А 6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) обумовило перегляд освітньо-наукових програм «Спеціальна педагогіка», що є важливим напрямом поліпшення освітнього процесу, створення умов для розвитку особистості й творчої самореалізації кожного здобувача освіти.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. У контексті нашого дослідження істотними є наукові роботи, де розглядаються технології

викладання фахових дисциплін (Вітвіцька, 2006; Гладуш, 2014; Дичківська, 2012; Зайченко, 2016; Кузмінський, 2005); напрями поліпшення якості освітніх програм закладів вищої освіти (Мартинець, 2019; Лисенко, 2018; Немченко, 2014; Головенкін, 2019); пріоритетні напрями наукових досліджень у галузі спеціальної освіти (Засенко, 2024; Кульбіда, 2024; Прохоренко, 2024; Чеботарьова, 2024; Ярмола, 2024 та ін.).

Метою статті є висвітлення теоретико-методологічних і практичних засад навчальної дисципліни «Технологія викладання фахових дисциплін», яка реалізується на освітній програмі підготовки докторів філософії зі спеціальності А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) і відповідає вимогам нових освітніх стандартів, актуальним тенденціям у спеціальній педагогіці й психології.

Методи дослідження: аналіз і узагальнення наукових джерел, нормативно-правових документів для вивчення сучасного стану підготовки фахівців вищої освіти, узагальнення досвіду викладання та підготовки докторів філософії зі спеціальності 016 Спеціальна освіта; порівняльний аналіз та проєктування для розробки структури, змісту, тематичного наповнення та компетентнісного спрямування навчальної дисципліни основного циклу. Експертне оцінювання залучених фахівців у галузі спеціальної освіти дало змогу визначити доцільність і актуальність запропонованих змін. Крім того, аналіз нормативно-правових документів забезпечив відповідність запропонованої дисципліни вимогам державних стандартів та освітньо-наукових програм. Застосування зазначених методів забезпечило наукове підґрунтя для впровадження нових підходів у підготовці майбутніх докторів філософії.

Виклад основного матеріалу. Робочу програму (силабус) навчальної дисципліни *«Технологія викладання фахових дисциплін»* (автори: С. Кульбіда, О. Чеботарьова, Н. Ярмола, А. Лапін) розроблено на основі нових законодавчих документів – Закону України «Про вищу освіту» зі змінами (2023), Стандарту вищої освіти зі спеціальності 016 Спеціальна освіта для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (2023), нових програм для здобувачів наукового

ступеня доктора філософії за напрямом підготовки А Освіта, спеціальністю А6 Спеціальна освіта за освітньою кваліфікацією – доктор філософії. Ця дисципліна є основною і враховує потреби здобувачів за освітньо-науковою програмою.

Мета дисципліни: відповідно до сучасної методології, концепції вищої освіти ознайомити здобувачів із закономірностями розвитку освіти, процесом навчання та розвитку творчого потенціалу студентської молоді, її наукової та професійної підготовки відповідно до державних та європейських стандартів, потреб суспільства; закономірності функціонування психіки студента як суб'єкта навчально-професійної діяльності та специфіку науково-педагогічної діяльності викладача, визначити особливості науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи.

Завдання:

– створити умови для засвоєння методологічних, теоретичних основ викладання, засвоєння форм, технологій, методів організації навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах різного рівня і профілю;

– ознайомити з теоретичними основами сучасної концепції вищої освіти з урахуванням європейських норм (термінологія, стандарти, позиції, нормативно-правова база);

– сформувати розуміння сфери застосування сучасних інноваційних технологій викладання фахових педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах різного рівня і профілю;

– сформувати вміння аналізувати, обирати й застосовувати відповідні технології відповідно до вимог викладання та вирішення дослідницьких завдань;

– засвоїти підґрунтя сучасних підходів зарубіжних і вітчизняних наукових шкіл, провідні принципи й закономірності навчально-виховного процесу у структурних компонентах навчальних закладів різного рівня і профілю;

– оволодіти методами, прийомами, засобами викладання фахових дисциплін у вищих навчальних закладах різного рівня і профілю;

– сприяти формуванню викладацької майстерності, організаційно-комунікативних здібностей, засвоєнню технік педагогічної фаховості, методик діагностики навчально-пізнавальної діяльності;

– здійснювати керівництво науково-дослідницькою діяльністю.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач доктора філософії повинен: ***знати:***

– основні терміни, стандарти, положення методології, нормативно-правової бази, ключові засади концепції вищої школи;

– сучасні інноваційні технології викладання фахових педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах різного рівня і профілю;

– провідні принципи й закономірності організації, навчально-виховного, науково-дослідницького процесів у структурних компонентах вищих навчальних закладів різного рівня і профілю;

– ***вміти:*** використовувати здобуті знання сучасної термінології, стандартів, положень законодавства, провідних концепцій у науковому дискурсі організаційної, викладацької і дослідницької діяльності;

– аналізувати, обирати й застосовувати відповідні технології відповідно до вимог викладання та вирішення дослідницьких завдань;

– обирати відповідні техніки педагогічної фаховості, методики діагностики навчально-пізнавальної діяльності та застосовувати їх у практичній діяльності;

– проводити різні форми занять у вищому навчальному закладі (лекції, лабораторні, практичні та семінарські заняття);

– поєднувати навчальні і виховні завдання;

– використовувати інтерактивні методи (прийоми) викладання;

– розв’язувати психолого-педагогічні завдання ситуативного характеру, що надасть практичним заняттям професійно-педагогічної спрямованості в опануванні загальнопредметними і фаховими компетентностями.

Важливо також сформувати у здобувача ***інтегральну компетентність:*** здатність продукувати нові ідеї, розв’язувати комплексні проблеми у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти, застосовувати методологію наукової

діяльності та педагогічної науки, проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення.

Разом з інтегральною компетентністю важливим є також формування *загальних та спеціальних (фахових, предметних) компетентностей*, що забезпечують основу для ефективної професійної та наукової діяльності.

Загальні компетентності (ЗКО):

- **ЗК 01.** Здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, володіння високою мотивацією до виконання професійної діяльності у галузі спеціальної й інклюзивної освіти;
- **ЗК 02.**Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері спеціальної та/або інклюзивної освіти на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
- **ЗК 03.** Здатність наслідувати етичні і правові здійснення професійної діяльності, мати чітку ціннісну орієнтацію на збереження психічного здоров'я кожного учасника навчально-виховного процесу.

ЗК 04. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, пошуку, оброблення та аналізу наукової інформації з різних джерел, генерування нових ідей.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СКО):

СК 01. Здатність до виконання професійних завдань і педагогічних функцій в умовах мінливого освітнього середовища.

СК 02. Здатність здійснювати ефективну організацію навчально-виховного процесу у закладах освіти на основі знань з теорії та практики вищої освіти, моделювання діяльності фахівця; викладання у вищій школі.

СК 03. Здатність до здійснення цілеспрямованої діяльності з проектування педагогічного процесу та окремих його складових відповідно до цілей, задач вищої освіти та розробки нормативної, організаційної й навчально-методичної документації.

СК 04. Здатність до управління навчальною діяльністю з підготовки фахівця за допомогою розробленої системи дидактичних засобів.

СК 05. Здатність визначити стан і потенціал системи організації освіти у закладах освіти, в тому числі володіння методикою аналізу освітньої діяльності у закладі освіти, проведення педагогічної діагностики та моніторингу якості освіти.

СК 06. Здатність використовувати теоретичні знання й практичні навички організації зв'язків з громадськістю та засобами масової інформації для вирішення завдань освітнього процесу у закладах освіти.

СК 07. Уміння формулювати та ініціювати нові ідеї, формулювати їх мету, завдання, розраховувати обсяг необхідних ресурсів. Застосовувати основні складові методології адміністративного управління: системна інтеграція, управління часом, бюджетом, якістю проєкту, управління ризиками, командою, комунікаціями та змінами.

СК 08. Уміти правильно розподіляти і делегувати повноваження в структурі апарату управління організації, приймати фахові рішення у процесі проєктування і удосконалення організаційної та виробничої структури підприємств. Координувати діяльність служб і підрозділів організації у сфері управління організаціями, інноваціями, фінансами, персоналом, маркетингом.

СК 09. Здатність до взаємодії із соціальними партнерами (стейкхолдерами), в тому числі й іноземними, щодо створення систем забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності.

СК 10. Здатність створювати належний психологічний клімат в групі; виявляти шляхи оптимізації управління навчально-виховним процесом та створювати умови для їх реалізації; формувати психологічну готовність майбутніх фахівців до виконання ними своїх професійних обов'язків.

СК 11. Здатність організовувати і здійснювати навчання дорослих у рамках формальної та неформальної освіти.

СК 12. Здатність до самоаналізу та коригування педагогічної діяльності, самоменеджменту, саморозвитку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 год. (3 кредити ECTS).

У рамках курсу «*Технологія викладання фахових дисциплін»* здобувачі ступеня доктора філософії оволодівають передовими методиками, концепціями

та підходами, спрямованими на організацію освітнього процесу у закладах вищої освіти. Програма курсу передбачає всебічне вивчення теоретичних основ формування професійних компетентностей фахівців галузі «Спеціальна освіта», важливих етапів у формуванні педагогічної майстерності здобувача ІІІ рівня, інтеграцію цифрових технологій для підвищення ефективності освітнього процесу, а також використання сучасних інтерактивних технологій, спрямованих на оптимізацію навчання. Особлива увага приділяється практичному освоєнню інноваційних технологій, що надає здобувачам можливість не лише розвивати високий рівень професійної компетентності, а й здійснювати науково обґрунтовані дослідження в царині спеціальної педагогіки та психології.

Методика викладання дисципліни «*Технологія викладання фахових дисциплін»* спирається на принципи системності, послідовності та міждисциплінарного підходу. Це дає змогу забезпечити глибоке і комплексне оволодіння сучасними педагогічними технологіями. Курс структуровано у вигляді чотирьох змістовних модулів, кожен з яких зосереджений на розкритті певних, але взаємопов’язаних аспектів професійної діяльності у сфері спеціальної освіти.

Перший модуль – *«Теоретико-методологічні основи дисципліни»* – присвячено вивченню теоретико-методологічних основ організації освітнього процесу для здобувачів вищої освіти. У рамках змісту цього модуля здійснюється аналіз традиційних, нетрадиційних форм, інтерактивних технологій у процесі вивчення фахових дисциплін. Вивчається комплекс компонентів професійної компетентності майбутнього фахівця (нетрадиційні форми і технології (проблемне, позиційне, інтерактивне навчання), їхній вплив на ефективність процесу формування професійної компетентності; модель Е. Бігнела, типи освітніх модулей, модулі підготовки: фундаментальна, психолого-педагогічна підготовка, вибіркова, практична.

Крім того, обговорюються вимоги до професійної освіти з урахуванням основних принципів її розвитку Концепції вищої освіти в Україні. Акцентується увага на зміщенні парадигм в освіті як основи розв’язування

проблем, що не розв'язуються традиційними способами; ролі організатора навчання, дидактичних підходах; перспективах розвитку освітніх установ в освіті.

Другий модуль присвячено темі «*Ресурс інноваційних технологій у закладах вищої освіти»*, який має прикладний характер і орієнтований на розвиток в здобувачів умінь ефективно інтегрувати інноваційні технології та засоби у педагогічну практику. Основна увага приділяється питанням використання інноваційних технологій викладання у вищій школі, ігровим технологіям та новітнім методикам в освітньому процесі, спільній науково-дослідній роботі викладача та здобувача в центрі інститутського інноваційного хабу, технологіям дистанційного викладання фахових дисциплін, сучасним засобам ІКТ, ролі електронних засобів, мережевому сервісу, хмарним сервісам у вивченні дисциплін спеціальної та інклюзивної освіти у вищій школі.

Третій модуль – *«Навчальний (освітній) процес в Інституті (ЗВО)* – присвячено навчанню здобувачів елементам дослідницької діяльності. Здобувачам надається інформація про об'єкт наукового дослідження, науково-дослідний процес, схема науково-дослідного процесу; організаційну, дослідну, завершальні стадії науково-дослідного процесу, ознайомлюють із критеріями ефективності наукових досліджень, навчають обирати теми, реалізовувати дослідження.

У четвертому модулі *«Компетентнісні засади професійного зростання фахівців»* представлено професійні компетентності фахових дисциплін з інклюзивного напряму (викладач інклюзивного навчання); педагогічні умови формування професійних компетентностей фахівців зі спеціальної педагогіки; педагогічне моделювання процесу формування професійних компетентностей корекційного (спеціального) педагога; професійні компетентності викладача фахових дисциплін як особистості; стилі педагогічного спілкування в процесі освітньої діяльності; складові педагогічної майстерності викладача ВШ.

Однією з головних особливостей освітнього та наукового процесу є активна участь здобувачів у науково-дослідницькій діяльності. На відміну від класичної моделі навчання, орієнтованої переважно на відтворення та

засвоєння знань, підготовка докторів філософії передбачає безпосередню участь у створенні наукових розробок, які мають елементи новизни та практичної значущості для певної галузі.

Важливим аспектом цього процесу є індивідуалізація освітньої траєкторії, що передбачає високий рівень академічної самостійності студентів. Створення персонального навчально-наукового плану, самостійне визначення теми дисертаційного дослідження, вибір відповідних методів й інструментів наукового пошуку – все це сприяє не лише успішному засвоєнню знань, а й розвитку унікального наукового мислення, а також формуванню дослідницької ідентичності майбутнього ученого.

Важливе місце в освітньому процесі посідає самостійна робота здобувачів. Вона охоплює широкий спектр активностей: вивчення актуальної наукової літератури, підготовку до академічних дискусій, участь у конференціях, круглих столах, а також виконання індивідуальних дослідницьких проєктів, написання есе, опрацювання практичних кейсів тощо. Така робота поглиблює теоретичну базу знань і розвиває дослідницькі навички.

Одним із ключових елементів сучасного освітнього процесу для підготовки здобувачів ступеня доктора філософії постає цифровізація навчального середовища. Вона охоплює активне використання інформаційно-комунікаційних технологій у науковій та освітній діяльності. Застосування спеціального програмного забезпечення для обробки та аналізу емпіричних даних, доступ до електронних наукових баз, а також участь в міжнародних освітніх та дослідницьких платформах сприяють розвитку цифрових компетенцій здобувачів. Це, своєю чергою, забезпечує їх успішну інтеграцію у світове наукове товариство.

Ефективність навчання за цією дисципліною досягається завдяки використанню інтерактивного підходу, що спрямований на активну участь здобувачів у навчальному процесі. Це сприяє розвитку практичних навичок і критичного мислення. Формування освітнього середовища, яке базується на принципах співпраці, самоаналізу та розв’язання проблем, дає змогу значно підвищити рівень професійної підготовки.

Висновки та перспективи подальших досліджень Практичний досвід та зміст дисципліни свідчать про те, що підготовка здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальностей А 6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) передбачає не лише засвоєння фундаментальних теоретичних знань, а й формування дослідницьких, інноваційних і педагогічних компетентностей, необхідних для ефективної професійної діяльності в умовах інклюзивного та спеціалізованого освітнього середовища. Навчальна дисципліна «*Технологія викладання фахових дисциплін»* відіграє ключову роль у забезпеченні цієї підготовки, оскільки забезпечує міждисциплінарний підхід до формування змісту навчання, орієнтує на практико-орієнтовану діяльність і сприяє розвитку здатності до інноваційного мислення.

Отже, цілісна методична організація навчального процесу за цією дисципліною сприяє формуванню компетентного, креативного й соціально відповідального науковця та педагога, здатного здійснювати професійну діяльність відповідно до сучасних викликів у сфері спеціальної освіти.

Під час організації подальшої роботи з підготовки докторів філософії за спеціальністю А6 Спеціальна освіта (за спеціалізаціями) перспективним напрямом навчання є SMART-технології, які буде враховано у подальшій роботі з усіма учасниками освітнього процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мартинчук, О. В. (2024). Проблема кадрового забезпечення освіти осіб з особливими освітніми потребами в контексті євроінтеграційних змін в Україні у післявоєнний період. *Корекційно-реабілітаційна діяльність: стратегії розвитку у національному та світовому вимірі*, 330–334. https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/50883/

2. Миронова, С. П. (2025). Компетентнісний підхід до реалізації методів підготовки майбутніх фахівців спеціальної освіти. *Inclusion and Diversity*, 5, 38–41. DOI: https://doi.org/10.32782/inclusion/2025.5.8

3. Освітньо-наукова програма підготовки здобувачів ступеня доктора філософії за спеціальністю «А 6 Спеціальна освіта». (2025). Київ. ІСПіП. Режим доступу: https://ispukr.org.ua/?page_id=7286

4. Чеботарьова, О. (2025). Нова українська школа: сучасний зміст та практики навчання учнів з особливими освітніми потребами. *Особлива дитина: навчання і виховання*, *117*(1), 97–114. https://doi.org/10.33189/ectu.v117i1.215

5. Чеботарьова, О. В. (2022). Навчання та підтримка дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах війни: поради педагогам. *Особлива дитина: навчання та виховання*, 3, 40–51. https://doi.org/10.33189/ectu.v107i3.113

6. Chebotariova, O. (2022). Results of competence formation in parents of children with moderate intellectual disabilities. Chobanian, A., Boriak, O., Kolyshkina, A., Kolyshkin, O., Dehtiarenko, T., Chebotariova O. (2022). Wiad Lek. P.1861–1868. (in English) DOI: 10.36740/WLek202208108

7. V. Zasenko, Olena V. Chebotaryova, Alla L. Dushka, Andrii V. Lapin, Nataliia O. Kvitka (2022)Assessment of Compliance with Healthy Lifestyle Standards by the Instructional Staff of Higher Educational Institutions /Ivan M. Okhrimenko, Viacheslav V. Zasenko, Olena V. Chebotaryova, Alla L. Dushka, Andrii V. Lapin, Nataliia O. Kvitka, Iryna A. Holovanova/ Acta Balneologica // JOURNAL OF THE POLISH BALNEOLOGY AND PHYSICAL MEDICINE ASSOCIATION / TOM LXIV NUMBER 5 (171)/ bimonthly september-oct. p. 463.(in English) DOI: 10.36740/ABAL202205115

8. Popovych, I., Yaremchuk, N., Yakovleva, S., Kariyev, A., Sadykova, A., & Kulbida, S. (2024). Research on the Types of Future Teachers' Self-Realization Under Conditions of a Digital Educational Environment. Journal of Education Culture and Society, 15(1), 435–451. https://doi.org/10.15503/jecs2024.1.435.451

9. Раєвська Я., Кульбіда С., Лавлінський Р., Сениця Н. Психоемоційна стабільність особистості в період суспільних трансформацій. Інсайт: психологічні виміри суспільства. 2025. No 13. С. 519–543.https://doi.org/10.32999/2663-970X/2025-13-21

REFERENCES

1. Martynchuk, O. V. (2024). Problema kadrovoho zabezpechennia osvity osib z osoblyvymy osvitnimy potrebamy v konteksti yevrointehratsiinykh zmin v Ukraini u pisliavoiennyi period [The problem of staffing education for people with special educational needs in the context of European integration changes in Ukraine in the post-war period]. *Korektsiino-reabilitatsiina diialnist: stratehii rozvytku u natsionalnomu ta svitovomu vymiri*, 330–334. [in Ukrainian].

2. Myronova, S. P. (2025). Kompetentnisnyi pidkhid do realizatsii metodiv pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv spetsialnoi osvity [Competency-based approach to the implementation of methods for training future special education specialists]. *Inclusion and Diversity*, 5, (s. 38–41). https://doi.org/10.32782/inclusion/2025.5.8 [in Ukrainian].

3. Osvitno-naukova prohrama pidhotovky zdobuvachiv stupenia doktora filosofii za spetsialnistyu «A 6 Spetsialna osvita» [Educational and scientific program for the preparation of candidates for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty «A 6 Special Education»]. (2025). Kyiv: ISPiP. Retrieved from https://ispukr.org.ua/?page_id=7286 [in Ukrainian].

4. Chebotarova, O. (2025). Nova ukrainska shkola: Suchasnyi zmist ta praktyky navchannia uchniv z osoblyvymy osvitnimy potrebamy [New Ukrainian School: Modern Content and Practices of Teaching Students with Special Educational Needs]. *Osoblyva dytyna: navchannia i vykhovannia*, *117*(1), 97–114. https://doi.org/10.33189/ectu.v117i1.215 [in Ukrainian].

5. Chebotarova, O. V. (2022). Navchannia ta pidtrymka ditei z porushenniamy intelektualnoho rozvytku v umovakh viiny: Porady pedahoham [Teaching and supporting children with intellectual disabilities in wartime: advice for educators]. *Osoblyva dytyna: navchannia ta vykhovannia*, *3*, 40–51. https://doi.org/10.33189/ectu.v107i3.113 [in Ukrainian].

6. Chebotariova, O. (2022). Results of competence formation in parents of children with moderate intellectual disabilities. Chobanian, A., Boriak, O., Kolyshkina, A., Kolyshkin, O., Dehtiarenko, T., Chebotariova O. (2022). Wiad Lek. P.1861–1868. DOI: 10.36740/WLek202208108 [in English].

7. V. Zasenko, Olena V. Chebotaryova, Alla L. Dushka, Andrii V. Lapin, Nataliia O. Kvitka (2022)Assessment of Compliance with Healthy Lifestyle Standards by the Instructional Staff of Higher Educational Institutions /Ivan M. Okhrimenko, Viacheslav V. Zasenko, Olena V. Chebotaryova, Alla L. Dushka, Andrii V. Lapin, Nataliia O. Kvitka, Iryna A. Holovanova/ Acta Balneologica // JOURNAL OF THE POLISH BALNEOLOGY AND PHYSICAL MEDICINE ASSOCIATION / TOM LXIV NUMBER 5 (171)/ bimonthly september-oct. p. 463. DOI: 10.36740/ABAL202205115 [in English].

8. Popovych, I., Yaremchuk, N., Yakovleva, S., Kariyev, A., Sadykova, A., & Kulbida, S. (2024). Research on the Types of Future Teachers' Self-Realization Under Conditions of a Digital Educational Environment. Journal of Education Culture and Society, 15(1), 435–451. https://doi.org/10.15503/jecs2024.1.435.451 [in English].

9. Raievska Ya., Kulbida S., Lavlinskyi R., Senytsia N. Psykhoemotsiina stabilnist osobystosti v period suspilnykh transformatsii. Insait: psykholohichni vymiry suspilstva. 2025. No 13. S. 519–543.https://doi.org/10.32999/2663-970X/2025-13-21 [in Ukrainian].